Publicado en *Al-Islam.org* (https://www.al-islam.org)

Aya 12 – 19: Luqman

Maana

Na hakika tulimpa hekima tukamwambia: Mshukuru Mwenyezi Mungu.

Neno 'hekima' hutumiwa kwa maana nyingi; miongoni mwazo ni hizi zifuatazo: Kumjua Mwenyezi Mungu na sifa zake, kukiweka kitu mahali pake, maneno yenye mawaidha na kumtii Mwenyezi Mungu. Kuna Hadith isemayo: "Msingi wa hekima ni kumhofia Mwenyezi Mungu"

Luqman alikuwa ni katika wanomjua Mwenyezi Mungu na kumtii, mwenye kulingania kwa Mwenyezi Mungu kwa mfumo mzuri wa utulivu na alikuwa muwazi mwenye kukinaisha.

Na mwenye kumshukuru Mwenyezi Mungu basi hakika anashukuru kwa manufaa ya nafsi yake. Na aliyekufuru, basi Mwenyezi Mungu ni Mkwasi, Msifiwa.

Umetangulia mfano wake katika Juz. 19 (27:40).

Wametofautiana kuhusu Luqman kuwa je, alikuwa Mtume au mja mwema tu. Tofauti hizi hazihusiani chochote na itikadi au maisha. Lililo wajibu kuliamini ni lile lililonukuliwa na Qur'an – kuwa Mwenyezi Mungu (s.w.t.) alimneemesha Luqman kwa hekima ambayo ni elimu ya kumjua Mwenyezi Mungu, kumtii na kutoa mwito kwenye njia yake Mwenyezi Mungu kwa mawaidha mazuri.

Wafasiri na wanahistoria wametaja akili na hekima nyingi za Luqman; miongoni mwazo ni kuwa yeye alikuwa ni mtumwa. Siku moja alitumwa kwenye bustani pamoja na watumwa wengine ili wakalete matunda. Walipofika kwenye bustani wote wakala matunda isipokuwa Luqman. Wakala njama dhidi yake kwa vile hakushiriki kwenye kosa lao.

Wakamfikisha kwa bwana wao na kusema kuwa Luqman amekula matunda yote. Alipoulizwa Luqman akasema: Tunyweshe dawa sote, hapo utadhihiri uhakika. Basi ikawa hivyo. Wote wakatapika matunda isipokuwa Luqman. Vitimbi vikawarudia wao wenyewe.

Tukio jingine ni kuwa siku moja bwana wake alilewa na akaweka rehani ya mali nyingi kuwa anywe maji

kwenye ziwa moja huko.

Alipotokwa na ulevi akajuta na akaona amewezwa bila ya kujitambua. Akakimbilia kwa Luqman na kumwambia hii ni siku yako. Luqman akawaambia watu. Hili ziwa lina mito inayomimina maji ndani yake, basi izuwiyeni ili huyu bwana anywe maji ya ziwa. Wakasema hatuwezi kufanya hivyo.

Akawaambia: “Yeye ameweka rehani kunywa maji ya ziwa sio yanyoingia au kutoka ziwani.”

Iwe ni sawa riwaya hii au la, lakini ni mfano wazi kuwa Mwenyezi Mungu (s.w.t.) alimpa Luqman hekima na maarifa. Kutokana na kauli za wafasri na wana historia, inaonyesha kuwa Luqman alikuwa zama za Nabii Daud (a.s.) Tazama Juz. 17 (21:80).

Na Luqman alimwambia mwanawe akiwa anampa mawaidha:

Baada ya Mwenyezi Mungu (s.w.t.) kutaja kuwa alimneemesha Luqman kwa hekima, sasa anataja baadhi ya mawaidha yake kwa mwanawe yenye upole na huruma.

Imam Ali (a.s.) alimuusia mwanawe Imam Hasan (a.s.) wasia mrefu, mwanzo ulikuwa hivi: “Nakuona wewe ni sehemu yangu bali ni mwili wangu wote, kiasi ambacho likikusibu jambo ni kama limenisibu mimi. Na kama kwamba lau mauti yanakujia basi ni kama yamenijia mimi. Jambo lako linanihusu kama linavyonihusu jambo langu.”

Luqman alimuusia mwanawe mambo haya yafuatayo:

Ewe mwanangu! Usimshirikishe Mwenyezi Mungu na chochote. Hakika shirki ndio dhulma kubwa.

Badhi ya wafasiri wanaona kuwa kauli hii inaonyesha kuwa mwanawe Luqman alikuwa mshirikina. Lakini ukweli wa mambo ni kuwa kukataza jambo hakufahamishi kuwa anayekatazwa analo. Mwenyezi Mungu alimwambia kipenzi chake: Ibrahim (a.s):

{أَنْ لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا }26

“…kwamba usinishirikishe na chochote” Juz. 17 (22:26).

Pia alimwambia kipenzi chake Muhammad (s.a.w.): “Basi usiwatii makafiri” Juz. 19 (25:52). Imam Ali (a.s.) alimwambia Hasan (a.s.): “Shikamana na Mwenyezi Mungu… awe ndiye unayemwabudu… Lau angelikuwa na mshirika wangelikujia mitume wake.”

Na tumemuusia mtu kwa wazazi wake. Amebeba mimba yake kwa udhaifu juu ya udhaifu.

Aya hii na iliyo baada yake ni muendelezo wa wasia wa Luqman kwa mwanawe. Neno udhaifu limefasirwa kutokana na neno *wahan* lenye maana ya udhaifu na mashaka. Kila mtoto anavyokuwa

tumboni mwa mama yake humzidisha udhaifu na tabu.

Na kumwachisha ziwa (kunyonya) kwa miaka miwili.

Mama humnyonyesha mwanawe miaka miwili kisha anamwachisha kunyonya Katika muda huo anapata shida kuongezea shida alizozipata wakati wa mimba na uchungu wa kuzaa. Yametangulia maelezo kwa ufafanuzi zaidi katika Juz. 2(2:233).

Kwamba unishukuru mimi na wazazi wako. Marudio ni kwangu.

Yaani siku hiyo nitakuuliza; je ulikuwa ni katika wenye shukrani na twaa au ulikuwa mwenye kuwaudhi wazazi na kuniasi mimi na wazazi wako? **Na kama wakikushikila kunishirikisha mimi na yale ambayo huna ilimu nayo basi usiwatii,** kwa vile hakuna kumtii kimbe kwa kumuuasi muumba.

Na kaa nao kwa wema duniani kwa kutowakemea na uzungumze nao vizuri na kuwafanyia yale wanayoyapendelea. Yametangulia maelezo ya kuwatendea wema wazazi kwa ufafanuzi zaidi katika Juz. 15 (17:23) na Juz. 20 (29:8).

Na fuata njia ya yule anayerejea kwangu.

Baada ya Mwenyezi Mungu (s.w.t.) kuamrisha kushukuriwa Yeye na wazazi, sasa anaamrisha kutiiwa Yeye katika kila jambo, sio kuwatendea wema wazazi tu. Hilo amelileta ibara kuwafuata watu wema ambao wamemtii Mwenyezi Mungu katika maarisho na makatazo yake.

Imam Zaynul'abidin (a.s.) anasema: "Ewe Mola wangu! Niunganishe na watu wema waliopita na unijaalie katika wema waliobakia na unielekeze njia ya watu wema."

Kisha hakika marejeo yenu ni kwangu mimi, nami nitawaambia mliyokuwa mkiyatenda.

Huu ni ukemeo na kiaga kwa yule anayemuasi Mwenyezi Mungu na wazazi wawili.

Mwamba Na Karne Ya Ishirini

Ewe mwanangu! Ikiwa kuna jambo la uzito wa hardali likawa ndani ya mwamba au mbinguni au ardhini, basi Mwenyezi Mungu atalileta. Hakika Mwenyezi Mungu ni mjuzi, Mwenye habari.

Neno jambo halikutajwa katika Aya, lakini linafahamika kutokana na mfumo wa maneno. Neno 'uzito wa hardali' ni kinaya cha udogo na neno 'ndani ya mwamba au mbinguni au ardhini,' ni kinaya cha siri na uficho.

Maana ya kiujumla ni kuwa Mwenyezi Mungu (s.w.t.) anajua makusudio ya mtu, kauli yake na vitendo vyake vilivyofichika na vilivyo dhahiri, haachi dogo wala kubwa, isipokuwa analidhibiti na kulihisabu.

Makusudio ya maneno haya ni kuwaonya wapotevu wanaopoteza ambao wanaishi na watu kwa ndimi

zao na wanaishi na maadui wa Mwenyezi Mungu na wa ubinadamu kwa nyoyo zao, kwamba wajue mwisho ni kufedheheka na balaa.

Baadhi ya wafasiri wamejiuliza na wakasema: Vipi Mwenyezi Mungu ametaja mbingu na ardhi baada ya kutaja mwamba na inajulikana kuwa mwamba lazima uwe ardhini na sio mbinguni?

Mmoja akajibu kuwa mwamba huu hauko mbinguni wala ardhini isipokuwa uko chini ya ardhi saba na ndio mwamba ambao ng'ombe anayeibeba ardhi kwa pembe yake ndio amesimamia hapo. Mwingine akasema mwamba huu uko hewani. Wa tatu naye akasema una rangi ya kijani. Tazama tafsiri ya Razi na Tabariy.

Qur'an, ambayo Mwenyezi Mungu ameisifu kuwa ni nuru na upambanuzi, imeepekuna na tafsiri zote hizi ambazo adui amezifanya ni nyenzo ya kushutumu na kuifanyia stihzai dini. Tafsiri hii na mfano wake inafa- hamisha kuwa walioifasiri hawajui hekima ya Mwenyezi Mungu ya kupeleka mitume yake na kuteremsha Kitabu chake.

Pia hawajui kwamba dini ya kiislamu ni dini ya maumbile na ya maisha na kwamba msingi wa mwito wake ni imani na ikhlasi. Mwangaza wake ni elimu na uadilifu, njia yake ni bidii na utendaji na lengo lake ni wema na raha.

Ewe mwangu! Simamisha Swala, kwa sababu inakukumbusha Mwenyezi Mungu na kukataza kiburi. **Na uamrishe mema na ukataze mabaya.** Miongoni mwa mema ni kushikamana na waumini na kuwakaba koo wanafiki.

Na subiri kwa yanayokusibu, hakika hayo ni katika mambo ya kuaz- imiwa.

Makusudio ya mambo ya kuazimiwa ni nguvu ya utashi na uthabiti wa haki. Amri ya kuwa na subira baada ya kuamrisha mema inaonyesha kuwa mwenye kutoa mwito wa haki atapata yale anayopambana nayo kila mwenye kufanya jihadi aliye na ikhlasi kutoka kwa wabatilifu.

Wala usiwapindie watu uso wako kuwabeua.
Yaani usiwageuzie uso wako kwa kiburi, bali wakabili na uwanyenyekee. Katika *Nahjulbalagha* imeelezwa: "Hakuna upweke kama kujiona na hakuna ufahari kama kunyenyekea."

Wala usitembee katika nchi kwa maringo. Hakika Mwenyezi Mungu hampendi kila anayejivuna anayejifaharisha.

Baada ya kukataza kutembea kwa maringo anabainisha maana yake kuwa ni kujivuna na kujifaharisha; wala hakuna kitu kinachofahamisha ujinga na upunguani kuliko sifa hizi.

Na ushike mwendo wa katikati. Usiende polepole wala haraka na uinamishe sauti yako. Hakika sauti mbaya zaidi ni sauti ya punda.

Hapa kuna ishara ya kuwa kuinua sauti zaidi ya haja kunafahamisha ujinga na pia kunyamaza kabisa. Mwenye kufanya wastani ndio amejua njia.

Pia ieleweke kuwa mazungumzo yatakuwa mazuri, kwa sauti ya wastani, ikiwa kuna haja ya kuzungumza; vinginevyo itakuwa kunyamaza ni bora na ukamilifu zaidi.

Katika maelezo ya wasifu wa Luqman ni kwamba alikuwa akisikiliza sana na kuzungumza kidogo. Anapozungumza basi neno lake linakuwa kama punje ya mtama kwenye changarawe.

Kuna baadhi ya Hadith zisemazo kuwa kunyamaza ni katika milango ya hekima; yaani ni hekima kunyamaza na kusikiliza kwa makini ni hekima.

Ama kauli ya anayesema: “Ikiwa maneno ni fedha basi kunyamaza ni dhahabu,” maana yake ni kunyamaza kwa kuacha batili na ufedhuli; vinginevyo tamko la haki ni nuru na jihadi, hasa likiwa ni dhidi ya dhulma na jeuri. Kuna Hadith isemayo: “Mwenye kuinyamzia haki ni shetani bubu.”

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً ۗ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ {20

Je, hamuoni kwamba Mwenyezi Mungu amevifanya viwatumikie vilivyomo mbinguni na kwenye ardhi na akawakamilishia neema zake zilizo dhahiri na siri? Na katika watu wapo wanaojadiliana juu ya Mwenyezi Mungu bila ya ilimu wala uongofu wala Kitabu chenye nuru.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا ۗ أَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ 21}}

Na wanapoambiwa: Fuateni aliyoyateremsha Mwenyezi Mungu; husema: ‘Bali tutafuata yale tuliyowakuta nayo baba zetu.’ Je, hata kama shetani anawaita kwenye adhabu ya moto?

{وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ ۗ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ {22

Na ausalimishaye uso wake kwa Mwenyezi Mungu naye akawa anafanya wema, basi huyo hakika amekwishakama- ta kishikilio madhubuti. Na mwisho wa mambo yote ni wa Mwenyezi Mungu.

{وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنْكَ كُفْرُهُ ۗ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ {23

Na mwenye kukufuru, isikuhuzunishe kufuru yake. Marejeo yao ni kwetu, ndipo tutawaambia yale waliyoyafanya. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mjuzi wa yaliyomo vifuani.

{نُمَتِّعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ 24}

Tunawastarehesha kwa uchache kisha tutawasukuma kwenye adhabu ngumu.

{وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ ۚ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ 25}

Na ukiwauliza ni nani aliyeumba mbingu na ardhi na akalitiisha jua na mwezi, bila shaka watasema ni Mwenyezi Mungu. Sema: Alhamdulillah* (*sifa njema ni za Mwenyezi Mungu*) *Bali wengi wao hawafahamu.

{لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ 26}

Ni vya Mwenyezi Mungu vilivyomo mbinguni na ardhini. Hakika Mwenyezi Mungu ndiye mkwasi, Msifiwa.

{وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ 27}

Na lau miti yote iliyomo ardhini ikawa ni kalamu na bahari na ikaongezewa bahari nyingine saba,* (*kuwa wino*) *maneno ya Mwenyezi Mungu yasingemalizika. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mwenye uwezo, Mwenye hekima.

{مَا خَلْقُكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ ۗ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ 28}

Hakukuwa kuumbwa kwenu wala kufufuliwa kwenu ila ni kama nafsi moja tu. Hakika Mwenyezi Mungu ni Mwenye kusikia, Mwenye kuona.

URL del envío:
https://www.al-islam.org/es/al-kashif-juzuu-ya-ishirini-na-moja-sheikh-muhammad-jawad-mughniyya/aya-12-19-luqman#comment-0